



**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum pœnitentia sit virtus generalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

tet in omnibus virtutibus. Et sic penitere de malo quod iam cōtingit non est primus & principalis actus virtutis, sed secundarius vel tertius & de obiecto contingente per accidens ipsi virtuosus, conningit enī virtuosum peccare, sed nō inquantū est virtuosus, per habitū tamen virtutis detestari malum si cōtingit. Et sic patet primum principale.

8. Quantum ad secundum patet, q̄ penitere non est actus solius virtutis theologice, quia virtus theologica habet Deum pro obiecto nō actum humanū bonum vel malum, sed penitere habet pro obiecto actum humanum. s. peccatum per hominem commissum, ergo penitere non est actus solius virtutis theologice. Item non potest esse actus solius virtutis moralis, quia virtus moralis non habet pro fine proximo, nec pro circumstantia informante aliquid quod excedit dictamen rationis naturalis, sed penitere prout de ipso loquimur habet pro fine & pro circumstantia informante aliquid quod excedit dictamen rationis naturalis, ergo penitere non est actus solius virtutis moralis. Minor declaratur, quia finis proximus actus penitendi est, vt homo reconcilietur Deo quē offendit per peccatum satisfaciendo pro penitentiam. Itud autem nō cadit sub dictamine rationis naturalis, quare &c. Oportet ergo quōd actus penitendi sit non solum a virtute morali, sed a theologica vel ne pluribus qualitercunque hoc sit.

9. Ad cuius euidenciam sciendum est, q̄ sicut in actu malo est inuenire plures deformitates quarū vna non est per se determinatiua alterius, sic in vno & eodem actu bono est inuenire plures bonas circumstantias seu plures bonitates quarum vna nō est per se determinatiua alterius. Verbi gratia, tam in malis actibus quā in bonis: in malis quidem, quia in adulterio commissio intra ecclesiam sunt due deformitates, scilicet adulterii & sacrilegii in violatione sacri loci, & vna istarum nō est per se determinatiua alterius, quia violatio sacri loci potest esse sine adulterio, & adulterium potest committi sine violatione sacri loci si fiat extralocum sacrum. Vnde propter istas duas deformitates sunt duo peccata in adulterio commissio intra ecclesiam & non solum vnum maius peccatum. Similiter in bonis cum aliquis ieiunat ex voto, & placet ei ieiunium propter bonum temperantiae: & nihilominus placet ei ieiunare, quia vult, in tali ieiunio sunt due bonitates. Vna pertinet ad virtutem temperantiae. Et alia pertinet ad virtutem castitatis, & vna nō est per se determinatiua alterius, quia aliquis potest ieiunare ex voto, & non propter bonum temperantiae, & alius ex bono temperantiae, & non ex voto.

10. Et similiter est in actu penitendi, cū enim displicet alicui adulterii ab ipso commissum, quia est turpe & contra temperantiam. Et quia est cōtra præceptum diuinum qui obedire debemus. Et quia penitendo speramus reconciliari Deo satisfaciendo de culpa in offensam eius commissam, in hoc actu sunt multæ bonitates, quarū prima pertinet ad virtutem temperantiae cuius est detestari actum inordinatum circa concupiscibilia carnis. Secunda autem bonitas pertinet ad virtutem iustitiæ cuius est detestari illud quod fit in alterius iniuriā: q̄ tamen adulterium fit ad Deo prohibitiū & in iniuriam Dei commissum nulla virtus moralis habet ex se, nec ex dictamine prudentiæ moralis, sed ex fide. Tertia autem bonitas, s. spes reconciliationis pertinet clarè ad spem quæ est virtus theologica. Et istarū bonitatum vna nō est determinatiua alterius, imò vna potest esse sine altera. Prima quidem sine aliis sequentibus. Gentilis quidē virtuosus virtute morali detestatur adulterium, quia est turpe & contra temperantiam, & non quia est contra præceptum dei de quo nihil nouit, nec per consequens intendit reconciliari deo. Similiter aliquis penitet de adulterio, quia est contra præceptū dei & in eius offensam, cui tamen nō displicet, quia est contra temperantiam, sicut fidelis, qui non habet virtutem temperantiae, nec penitet: quādoq; sub spe veniē, quia desperat ex timore pœnæ, sicut Cain & Iudas penituerunt & spem veniē abiecerunt. Et sic patet quod in actu penitendi sunt multæ bonitates, quarū vna non est per se determinatiua alterius. Et pertinet ad diuersas virtutes per modū imperantis, seu inclinantis, seu per modum elicientis. Vtrum autem propter pluralitatem talium bonitatum pœ-

nitentia debeat dici vna virtus an plures, pertinet ad sequentem questionem.

11. Ad primū arg. dicendum q̄ licet penitere possit esse ab agente non perfectio quantum est ex genere actus, potest tamē esse actus perfecti, quia nihil prohibet post peccatum præteritum successisse perfectionem, & etiam præcessisse, & etiam remansisse. Quia virtus moralis vno actu non corrumpitur. Nec est simile de verecundia quæ est timor de turpi, timor autē futuri est quod nō timetur, nisi quia habet propinquā dispositionē in causa sua. Et ideo verecundia ponit imperfectionē in eo qui verecundatur, s. pronitare ad committendū aliquid culpe, vel turpe prout de verecundia loquitur Philof. nō sic autē penitentia, licet supponat imperfectionem præcessisse.

12. Ad secundū dicendū est, q̄ dolere de eo quod prius factum est per intentionē conandi ad hoc quod prius factum nō fuerit esset stultum: hoc autem nō intendit penitens, sed solum dolere de præterito, cum intentione non committendi simile, & expiandi reatum pœnæ quā ex peccato commissio incurrit, & hoc non est stultum.

13. Ad tertium dicendū, q̄ virtus dicitur esse de bono quoad actus, quia actus virtutis semper est bonus, & quia nō est solum bonū, appetere bonum, sed etiā detestari malum: ideo obiectum virtutis non solum est bonū, sed & malum, sicut patet de fortitudine quæ habet pro obiecto malum pœnæ, sicut penitentia malum culpæ.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum penitentia sit virtus generalis.

Thom. 2. q. 85. ar. 2. 3. & 6.

AD secundum sic proceditur, & arguitur q̄ penitentia sit virtus generalis, quia remedium quod est contra omnē morbum, est generale & nō speciale: sed penitentia est remedium contra omnem morbum peccati, ergo cum sit virtus (vt in præcedēte questione dictum est) non est virtus specialis remediatiua, sed generalis.

2. Itē, virtus & vitium opponitur, sed penitentia opponitur omni vitio, quia per penitentiam displicet quicquid per vitium placuit, ergo penitentia est omnis virtus.

3. IN CONTRARIUM est, quia illud quod perficit libe. ar. ad actum bonū & determinatū est determinata virtus, sed penitentia perficit libe. ar. ad actum bonum & determinatum, qui est penitere de peccato commissio, ergo est determinata virtus.

4. RESPONSIO. Aduertendum est q̄ si actus penitentiae esset solū displicentia de peccato commissio quatenus est contra rectam rationem, penitere nō pertinet ad aliquā specialem virtutem: quia per eundem habitū placet vnicuiq; illud quod est conueniens, & displicet illud est disconueniens. Et ideo cum omnis virtus sit concors recte rationi, per eam placet virtuosus quicquid est cōcors rationi, & displicet quicquid discordat a recta ratione. Propter quod secundum vnamquamq; virtutem displicet peccatum, quod est illi virtuti contrarium, nec quantum ad hoc oportet ponere vnam specialem virtutem per quam displiceat omne peccatum, seu per quam peniteat homo de omni peccato, quia vnaquæq; virtus sufficit ad hoc vt peccatum contra eam commissum displiceat, sed quia penitentia de qua loquuntur Theologi & sacra scriptura plus importat, videlicet displicentiam de peccato quatenus est contra diuinum præceptū, & in eius iniuriam, cum proposito satisfaciēdi, & sub spe veniē, quorum neutrum pertinet ad aliquam vnam virtutē purē moralem: ideo dubiū est vtrum oporteat ponere aliquam vnā partim virtutem moralem, partim verò quasi theologiam, sicut ponitur de latria.

5. Et videtur quibusdā probabiliter q̄ sic, ita. s. q̄ sicut latria est virtus moralis pertinet ad iustitiam, cuius tamen actus procedunt ab imperio virtutis theologice, & sic non est purē moralis: sic penitentia est virtus specialis pertinet ad iustitiam, cuius tamen actus procedunt ab imperio virtutum theologicarum, & sic non est purē & simpliciter moralis. Quod probatur sic: quia omnis virtus moralis quæ ordinat hominem ad alterum in ratione

h. d. 2. q. 1.

In 3. d. 8. q. 1. 2.